

MEDLEMSBLAD

for

AUSTMARKA

HISTORIELAG

Nr. 14. MARS 1982

FORORD

Det nærmer seg årsmøte. Vi har med årsberetning og et foreløbig regnskap og budsjett, og annet lagsstoff.

Fra Kari S. Jacobsen, som har registrert faste kulturminner på Varaldskogen, har vi fått en del stoff. Vi tar med om Sikåa.

Ellers skjer det viktige ting på kulturfronten: Kongsvinger Museum blir etablert i disse dager. Bevaring av de siste rester av finnekulturen på Varaldskogen blir nok et av museets første oppgaver. Det ser også ut som om Statens Skoger, som eier Varaldskogen, er positivt innstilt til vernearbeid. Jeg vil tro at vårt lag, i samarbeid med de andre, her får et av sine viktigste arbeidsfelt i de nærmeste årene.

Ruinene ved Sikåa må vi også holde et våkent øye med, spesielt i forbindelse med en eventuell vassdragsutbygging. En liten opprydding her, i samarbeid med fagfolk, ville nok være en nærliggende oppgave for laget.

Mølla på Austmarka må også nevnes, så vi mangler ikke oppgaver. Dette som her er nevnt, er fine lokalhistoriske ting, samtidig som prosjektene også har stor nasjonal verdi.

Finn Åberg.

NYTT FRA LAGET

Kakebasar

Kakebasar vil bli holdt onsdag den 7. april utenfor Samvirkelaget på Austmarka. De som vil gi kaker eller andre ting til basaren, bes henvende seg til noen av styremedlemmene. Vi håper på stor oppslutning.

Mikrofilm

Det ble bestemt på siste styremøte at laget skulle tilbakebetale andelene på tilsammen kr 1500,- som 10 av lagets medlemmer forskudderte.

Tur til sommeren

Etter flere vellykkede turer begynner det å bli vanskelig å finne nye reisemål. På siste turen kom det forslag om å reise til Finland. Vi vil med dette foreta en rundspørring blant medlemmene for å høre om det er noen som vil være med. De som er interesserte bes kontakte Rolf Amundsen, tlf 15855 (kl. 7 - 15) eller tlf 18240 etter kl. 15. Det vil bli undersøkt nærmere om priser og tidspunkt.

Stedsnavninnsamlingen

Dette arbeidet er nå avsluttet. Ca. 2000 navn er registrert og ført på kartotekkort med lydskrift, karthenviisning og andre opplysninger. Hvert kartblad er gjennomgått flere ganger sammen med informantene, men likevel er det selvfølgelig en del navn igjen. 100 % dekning får en aldri, og fram til påske vil jeg forsøke å komplettere enkelte områder. Kopier av alle navnekortene vil med tid og stunder bli å finne i historielagets samlinger.

I de 5 årene dette arbeidet har tatt, har jeg hatt kontakt med svært mange mennesker, og jeg vil nå si dem alle hjertelig takk for hjelpen. Det er en glede å kunne si at alle jeg har spurt, har gjort sitt beste for å hjelpe, mange har ofret flere timer.

Rolf Amundsen har samlet en del navn på Varaldskogen, med god hjelp av Elsa og Lauritz Sørli. Ellers har hovedinformantene vært: Martin Fløtberget, Jens Vangen, Martin Åberg, Gunnar Tangen, Henry Tangen, Jan Lindberg, Odd Østgård, Albin Skoglund, Bjørn Hustveit,

Bjarne Hustveit, Syver Gylterud, Oskar Eng.

Andre som også har vært til god hjelp er Rudolf Bråten, Per Varildbakken, Ivar Svartberg, Einar Åserudseter, Laura Sørli, Ove Sørli, Ivar Bekken, Roger Linna, Harald Tomteberget, Karl Trosholmen, Arne Vestgård, Sigurd Ødegård, Aasmund Korseth, Karsten Øverby, Aksel Westby, Magne Neset, Ola Vangen og enda mange flere.

Finn Åberg.

REGISTRERING AV FASTE KULTURMINNER I KONGS -
VINGER KOMMUNE.

OVERSIKT FOR SIKÅA, REGISTRERT JULI 1981.

Se skisse side 6 og 7.

1. SAGBRUK. Det har vært sagbruksdrift ved Sikåa fra begynnelsen av 1700-tallet. I 1870-årene ble driften nedlagt, og flyttet over til Skullerud.
2. BRUKSBYGNING. Arbeiderbolig i to etasjer for åtte familier. Denne ble flyttet til Skullerud i 1870-årene. Gikk under navnet "Kjærsbygningen". Nå revet. Allerede i 1767 står det å lese i et skjøte: "de husebygninger som tjenerne ved Merild og Varald sager bebor". Om denne registrerte er så gammel, vites ikke. Kanskje er den av de bygninger som John Collett Bredesen lot oppføre i 1854.
3. BOLIGHUS. Mangler opplysninger. Kanskje bestyrerbolig?
4. KJELLER. Potetkjeller i tilknytning til bolighuset.
5. MØLLE. Mølledriften ved Sikåa har lange tradisjoner. Da Johan Mittander kjøpte i 1847, utvidet han stort. Trolig var det han som oppførte denne møllebygning.

Sikåa Mølle ble nedlagt i 1923. Deler av mølla, bl.a. kvernsteinen, ble flyttet til Vikar Mølle.

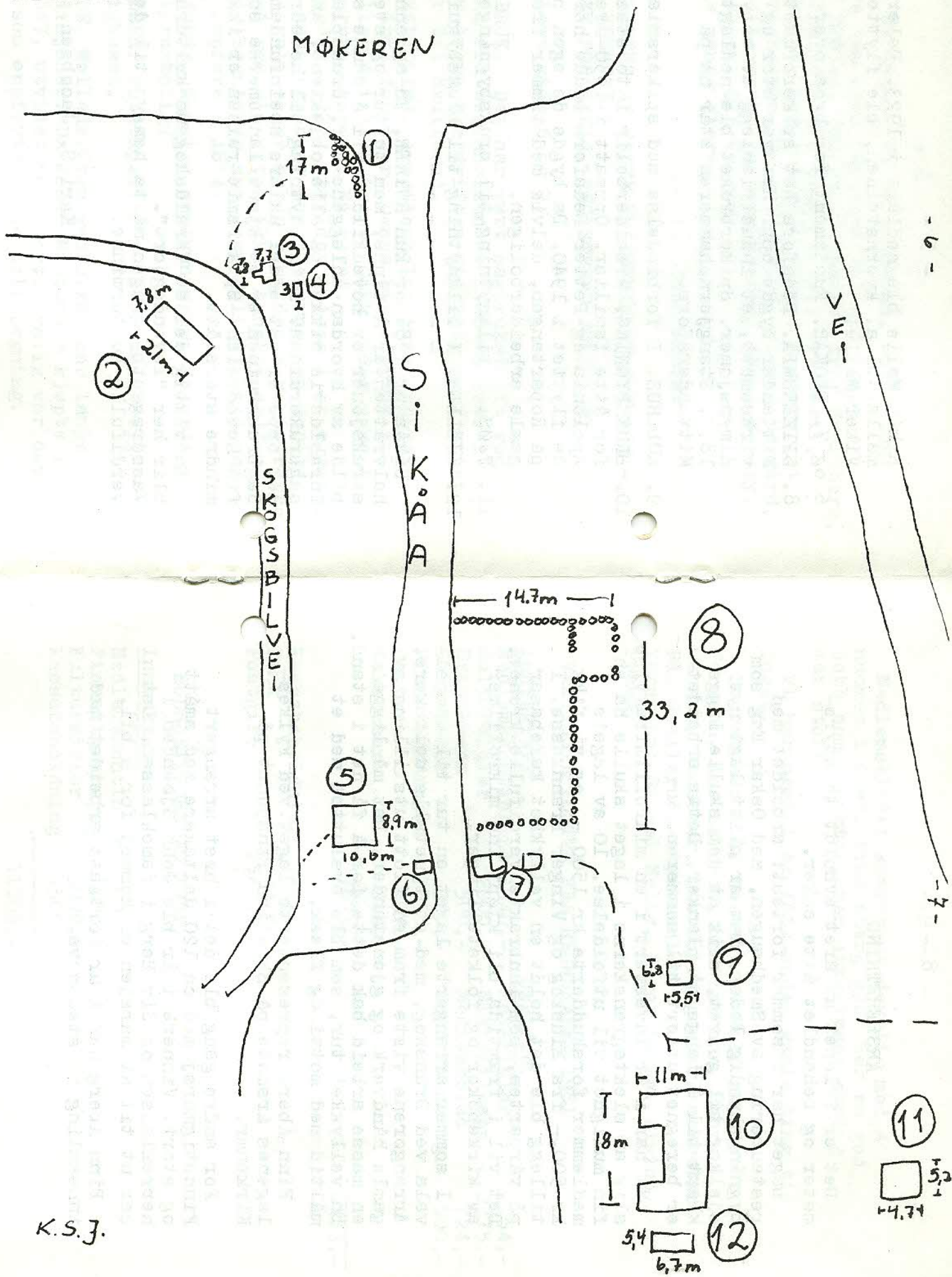
- 6 og 7. BROKAR. Fundament for broa over Sikåa.
8. SPIKERSMIA. Bedafors het spikerbruket Mittander bygde opp. Her var stor og livlig virksomhet, et industrianlegg av betydelige dimensjoner. Spikerbruket ble nedlagt i 1872. Stangjernshammeren står nå på Mittandersfors.
9. KULLHUS. I forbindelse med spikersmia.
10. BRUKSBYGNING. Arbeiderbolig i to etasjer for åtte familier. Oppsatt i 1850-årene. Apolonia og Petter Bedafors bodde her til de flyttet i 1940. Da bygde de egen bolig på Ropartangen, delvis med tømmer fra den gamle arbeiderboligen.
11. FJØS. I tilknytning til bruksbygningen.
12. KJELLER. I tilknytning til bruksbygningen.

Sikåa pr 1981 er kun RUINER. En og annen halv^{stokk}vrått^{er} er å finne, men tufter og steinkonstruksjoner er hovedkilden til å danne seg et bilde av hvordan anleggene var. Grunnplanen er forholdsvis sikker på alle objektene, unntatt sagbruksruinen. I tilknytning til hovedruinen her oppe er det endel uklare steinfundamenter. Sagbruksruinen er et kjent landemerke som sees fra hovedveien. Spikersmie-ruinen er ikke mindre storslått.

En viktig del av Varaldskogens kulturhistorie blir her "levendegjort". Vassdragsutbyggingen må ta hensyn til dette verdifulle kulturminne.

Kari S. Jacobsen.

REGISTRERTE KULTURMINNER VED SIKÅA JULI 1981.

K.S.J.

